

cega leta ni bilo rešenih, in koliko pritožeb v enaki zadevi poljedelcev svoje soseske pri viših cesarskih gosposkah še rešenja čaka?

Vsled taci izkazov naj bi sl. poljedelsko ministerstvo si na vso moč prizadevalo delati na to, da se od dotičnih gosposk nemudoma rešijo, kajti znano nam je, da se v omenjeni zadevi poljedelci kaj radi od Poncija do Pilata pošiljajo, a vendar svojih upravičenih tirjatev ne dosežejo, nepotrebnih stroškov imajo dokaj, povrh pa še škodo, posebno na poslopih svojih!

V eno mer se čujejo zabavljice, da župani ne storijo svoje dolžnosti, kako so nemarni itd. Ali pa taki obrekovalci ne vidijo, kako šne naloge se dajejo županom (prevdarite le v tem članku navedeno „lovsko preiskavo“!), in ali gredó ti obrekovalci po cesarskih kancelijah, da bi videli, kako akte, ki bi se morali hitro rešiti, večkrat celi kupi prahú pokrивajo!

Ponudba našim gospodarjem.

Približal se nam je čas spet, ko so drevesca zapala. Kdaj pa je najboljši čas presajanja? Skušnje nas učijo, da je dosti boljše v jeseni drevesa presajati kakor spomladi. Korošci in Štajarci se mi po pismih zahvaljujejo za dobri nauk jesenskega presajanja, ki so ga v „Novicah“ brali. Že prvo leto veliko večja izrastejo kakor tista, ki so bila spomladi presajena, če se jim prst in korenine vležejo, spomladi ravno tako hitro ženó kakor tista drevesca, ki niso bila presajena. Če so spomladi presajena, le malo delajo v prvem letu, ker prst in korenine še niso združene.

Zaredil sem prav lepih in močnih drevesic, katera imajo od 6 do 8 čevljev višave, in imajo lepo čvrsto krono, imam jih 4 do 5000 letos za prodaj, najboljših sort: Jablane po 30 kr., hruške po 40 kr., češplje po 40 kr., orehe po 30 kr., češnje po 30 kr., murve po 20 kr., breskve po 40 kr. Pritlikovce hrušave in jabelčne po 30 kr.

Tudi imam prodati ceví za drenažo okoli 2000 sežnjev, ki so narejene z mašino; pri meni veljá seženj 30 kraje.

Te cevi so dobre njive vsušiti, ali travnike iz mokrega sveta suhe narediti. Zato je v jeseni ali spomladi najboljši čas. Kdor kaj želi kupiti, naj mi s pismom naznani ali pa ustmeno.

V Kokrici nad Kranjem.

Andrej Net.

Gospodarske novice.

* *Zakožni črv* (*Borkenkäfer*) je napravil strašno škodo v Šumavi (velikih gozdih na Českem). Pokončal je nad 181.000 plugov hoste in nad 1 milijon sežnjev lesa. Rešiti polovico še ostalih gozdov dela kakih 8400 ljudi, ki požigajo okuženi les in nastavljajo drevesa, v katere se požrešni mrčes lovi. Želeti je prav hude zime, da se zalega v mešičih pokončá. Les bo prav dober kup, škoda le, da železnica Pelzensko-Klatovska še gotova ni.

Národno-gospodarske stvari.

Male hranilnice.

Vsak čas ima svojih napak in svojih potreb. Doba, v katerej živimo, je doba lahkoživosti, zapravljevosti, kakor kažejo žalostne skušnje skoro povsod. Zapravljevosti sestra pa je revščina, iz katere se rodi beraštvo, tatinstvo, vlačuganje in druge spake, ki pokonča-

vajo narode. Čedalje bolj zginjajo pri nas Slovenci s kmetij, tujci jih zasedajo. V taci okoliščinah treba je izrednih pomočkov, da se ljudstvo vabi k varčnosti in zmernosti. V ta namen služijo na kmetih „male hranilnice“, ki se lahko povsod ustanovijo, ako se le najde par poštenjakov, ki stvar v roke vzamejo. V tej reči nam je silno ustregel gosp. Wilhelm, ki je to stvar v „St. Ldbte.“ sprožil. V dolžnost si štejem, da izvrstni spis Slovincem v resen prevdarek podamo Glasi se tako le.

„K najvažnejšim in dobrotljivejšim napravam naše dôbe se smejo po vsi pravici prištevati male hranilnice po katerih je vsakemu, posebno po manj premožnemu, mogoče, svoje prihranke koristno naložiti in o vsakem času, kedar jih potrebuje, vzdigniti. Male hranilnice te prihranke nabirajo in posojajo na posestva, vrednostne papirje itd. in na druga dosti zanesljiva podvzvetja ter priskrbujejo obrtniji denarja, ki bi sicer mrtev in brez haska po škrinjah zaprt ležal. Vsakdo tedaj lahko razume, zakaj da so se hranilnice od časa svojega početka v drugi polovici prejšnjega stoletja, posebno pa v zadnjem času, tako obilno pomnožile in povzdignile. Iz spisa: „Avstrijske hranilnice“, katerega je dala Dunajska hranilnica lansko leto na svitlo, pozvedamo, da je v našem cesarstvu brez Ogerskega vseh vkup 211 hranilnic z vloženim kapitalom od 341 milijonov in 135.125 gold. Med hranilnicami jih je 32 na Štajarskem bilo, v katerih je 41 milijonov 273.266 gld. vloženih. Sploh zavzema naša Štajarska domovina v ti sestavi prav častno mesto; njena najstarejša hranilnica, katero so 25. maja leta 1825 v Gradcu odprli pod imenom „Štajarska hranilnica“, je bila šesta teh koristnih naprav, in zneske pri njej vloženega denarja presegate le samo Dunajska in Pražka hranilnica. Če pa število hranilnic s številom prebivalstva primerimo, gré Štajarski deželi prvo mesto med vsemi deželami našega cesarstva, ker že na 35.353 glav jedna hranilnica pride.

Te številke so iz leta 1871, od katerega časa pa se je število hranilnic in pa tudi vložnine pomnožilo. Koncem l. 1873 se je število hranilnic na 259 povzdignilo in vložnine na 482 milijonov 760.000 gold. povišale. S tem so dosegle višino, kakoršno le število angleških hranilnic prisega. Ta višina poprečnih vložnin posameznih vložnikov je sedaj v Avstriji viša od vseh drugih dežel, kajti vložnine je toliko, da spada poprek na vsakega vložnika blizo 40 gold. „Štajarska hranilnica“ je imela koncem leta 1873 vloženega denarja vsega skup 19 milijonov in 918.662 gold. proti 13 milijonom 263.107 gold. v letu 1871; pri srenjski hranilnici v Gradcu se je vložnina od 5 milijonov in 955.496 gld. v letu 1871 povišala koncem lanskega leta na 7 milijonov in 823.941 gld.

Pa kljubu temu velikanskemu vspehu se dajo naše hranilnice še raznovrstno popolniti in posebno povdarjamo, da je želiti, naj bi se prilika vlaganja kolikor mogoče polajšala in bi se celó mali zneski prejimali. Večina hranilnic, kolikor je saj nam znano, ne sprejema manjših vložnin od 1 gold. ali 50 kr., le Mikolovska na Moravskem sprejema tudi po 10 kr. Če se pa tudi taki nizki zneski sprejemajo, postane korist hranilnic še le prav občna, posebno če hranilnica ne čaka, da tisti, ki hoče hranjevati, dolgo pot do nje naredi, ampak da mu nasproti pride in mu tako stvar zljajša. To se pa more zgoditi, ako se nabiralnice ali nabiralni kraji napravijo. Izvrstno napravo, kar se tega tiče, imajo na Angleškem. Tam sprejema vsak poštni urad pod državnim poroštvom vložnine v hranilnice in izplačuje na pobotnice vložnikov brez ozira, ali se je vložnina pri ravno tem poštnem uradu vložila ali

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

II.

Poštarica na Prelazu.

(Dalje.)

Od poslov ni nič zvedeti. Prvi hlapec je vozil poštarico, tedaj ne vé ničesar, drugi so spali in niso pazili ničesar, le pastarica, katero so ponoči zobje boleli, se spominja, da je slišala proti polnoči nekoga odperati hišna vrata, ki peljejo na dvorišče in so navadno zaprta. Vendar ne more za gotovo vedeti, ali jih je odprl ali ne, ker so jo zobje prehudo boleli.

Dasiravno ni bilo veliko, kar sem po pastarici zvedel, se mi je vendar važno zdelo, kajti vrnivša se poštarica, hlapec in ekspeditor, kakor tudi drugi hlapec, ki je prišel pomagat prvemu pri izpreganji, so našli sprednja vrata odprta in ključavnico odtrgano, zadnja pa so bila zaprta kakor zmiraj. Natančno pregledovanje zadnjih vrat je res pokazalo, da so bila pred kratkem odprta, ker so bile smeti, ki so se pod njimi nabrale, odrinjene v vežo, dekla pa je zadnjikrat proti večeru pometala; ko bi bile smeti že po dnevu tam ležale, bi jih bila gotovo metla pobrala.

Če so toraj tolovaji, eden ali njih več, prišli tu v hišo, zakaj niso šli tu zopet iz nje, zakaj so odtrgali ključavnico pri sprednjih vratih in skoz te všli? Kajti toliko sem opazil, da je bila ključavnica po znotraj, ne zunaj stoječem človeku odtrgana. Zakaj so hudodelniki še z veliko silo trgali ključavnico pri teh vratih, ko bi bili skoz zadnja brez truda in na tihem lahko všli, kakor so bili prišli?

To je bila meni prva zastavica, na katero sem pripel prvo poizvedovanje in od katere rešitve sem pričakoval prvi sled hudodelnikov.

Od prebivalcev hiše ni bilo nič več zvedeti, ženin, katerega sem tudi poklical in prašal, ali ima do koga kak sum, je bil ves ob pamet, in tako sem najprvo dal žandarjem ukaz, da gredo iskat po okolici kakaga sledú. Predno odidem, pokličem še župana vasi, da bi mi povedal, če je v vasi kak človek, ki bi se mu zmožen zdel tega hudodelstva.

„Pri nas ga ni nobenega“, mi odgovori. „bil je pač nek vlačuga pred par meseci tu, ki se je klatil brez dela okoli, pa smo ga odgnali v njegovo domovino. Pa še o tem ne verjamem, da bi bil kaj takega storiti mogel.“

„Ali je bilo pri vas in tu v okolici sploh znano, da ima poštarica veliko gotovine doma hranjene?“ vprašam dalje.

„Hm! Govorilo se je že sem ter tje o njenem bogastvu, pa ljudjo take reči radi prevpijejo.“

„Koliko so jo cenili?“ nadaljujem jaz, da bi primeril to, kar mi je poštarica povedala, z odgovorom županovom.

„Kakih 10 tisuč s hišo in posestvom vred, ker je nekoliko zadolžena.“

„Le 10 tisoč?“ prašam zavzet, „saj je toliko in čez gotovega denarja imela!“

Župan se nasmeje in reče:

„No, no, malo manj bo. Jaz to dobro vem, da je bila večkrat v denarnih zadregah, ker sem jej še jaz marsikaterikrat kak stotak posodil. Ravno zdaj bi mi imela vrniti 300 gold. Če bi bila imela kaj gotovine v

pri katerem drugem. Takih poštnih hranilnic je bilo leta 1871 nič manj kakor 4335, in pri njih se je nad 170 milijonov gold. vložilo, poleg 489 navadnih hranilnic, pri katerih je vloženi denar število 388 milijonov gold. presegel. Pred nekaterimi leti se je tudi pri nas zelo govorilo o napravi takih poštnih hranilnic, ali ostalo je pri besedah o njih koristi po časnikih, in kakor se zdi tudi takratnega ministra kupčije načrt se ni izpeljal, menda zato, ker je bil federalistični minister Schaffle stvar sprožil. Na Virtemberškem so krajna ali mala hranilna društva ustanovili, ki so v kratkem času svojega obstanka prav srečen uspeh dosegli. Vokraju Ehingskem, ki šteje 25.000 prebivalcev, so se po vseh srenjah taka hranilna društva ustanovila, ki so v prvem polletju po svoji ustanovitvi od 1. januarja do 30. junija t. l. že 5664 gold. vloženega denarja skazovala, ki bi brez teh društev javalne v hranilnice bil pritekel. Ta društva stojé s hranilnico celega okraja v zvezi in razpošiljajo nabiralcev, ki na mesec vsaj enkrat pri vsaki hiši poprašajo in vložke od 10 krajc. do 1 gold. sprejemajo. Viši zneski od 1 gold. se morajo blagajniku hranilničnemu, ki je od društva za to postavljen, odrajtovati. Vložniki dobijo za vsako storjeno vložnino eno ali več mark, ki so od okrajne hranilnice podpisane in v dokaz svoje pristojnosti in veljavnosti s pečatom dotične hranilnice potrjene. Te marke se morajo potem v markino knjižico, katera se vložnikom zastonj daje, prilepiti, kar za začasno pobotnico velja. Nabira vsakega meseca se brž hranilnici odrajta, pri nji na imé krajnega hranilnega društva vpiše in od prvega dneva bližnjega meseca tekó obresti. S 1. januarjem vsakega leta zaračuni hranilnica obresti, ki na celo hranilno društvo kakega kraja spadajo in jih potem blagajniku društvenemu odrajta. Ta pa vse markne knjižice, ki so v rokah vložnikov, zbere in prenese po markah skazane vložnine v drugo knjigo, „računska knjiga“ imenovano, v kateri se tudi večje, neposredno pri krajnem blagajniku narejene vložnine vknjižujejo. Na podlagi zapisanih vložnin v računski knjigi se zaračuni znesek obresti, ki gré posameznikom vložnikom in ki ga je hranilnica krajnemu društvu izplačala, kateri se ali brž izplača ali pa dalje na novo naloži. Vložnine, katere so se pri krajnem blagajniku neposredno naredile in tiste v računski knjigi se morejo vsaki čas ali deloma ali cele pri hranilnici vzdigniti, pri kateri pri liki se mali znesek za nabiralne stroške odtegne.

Kakor se iz tega popisa vidi, imajo krajna hranilna društva namen, da se po njih vlaganje, kolikor mogoče, polajša. Tako se marsikatera desetica in v daljnem času marsikateri goldinar, ki bi se bil za domišljene potrebe ali v krémi po nepotrebnem potrošil, brani, in marsikdo, kateremu je pot v hranilnico predolga in prisitna, se varčnosti privadi.

Ravno pri nas, v ljubi Sloveniji, kjer ljudstvo lahkoživno in lahkomišno tako malo na varčnost misli, vsaj dosti manj, kakor pa drugod, in kjer jih tisoč in tisoč v nesrečno loterijo stavi, kar se res nikdar ne more dosti glasno grajati, ter živo želeti in zahtevati, da država loterijo vendar enkrat odpravi, se nam zdi neobhodno potrebno, da se misli na naprave, po katerih bi se vlaganje v hranilnice kolikor le mogoče polajšalo. Krajna društva, kakoršna so v Virtemberškem, bi mogla marsikateri goldinar, ki se sicer lahkomišno in lahkoverno zaigra ali zapije, kot zaželeno pomoč v sili ljudem prihraniti in pijančevanje odvracati.

Do vseh prijateljev našega ljudstva posebno podeli se toraj obračamo s prošnjo: naj te naše besede prevdarijo in o tem premišlujejo, kako da bi se krajna hranilna društva v življenje spraviti dala.“

„Slov. Gosp.“